

Agenor Gołuchowski

Agenor Gołuchowski (8 II 1812 – 3 VIII 1875 Lwów), syn Wojciecha i Zofii z Czyżów, jeden z najwybitniejszych polityków Galicji, Honorowy Obywatel Rzeszowa (od 27 X 1866) i 41 innych miast galicyjskich.

Naukę pobierał u oo. jezuitów w Tarnopolu. Uzyskał doktorat po studiach prawniczych we Lwowie, w 1835 rozpoczął 40-letnią karierę w służbie rządowej. Najpierw pracował w prokuraturze, potem w Gubernium, a wreszcie w cyrkule lwowskim.

W 1839 został komisarzem powiatowym w Rzeszowie. W 1850 po raz pierwszy powołany na namiestnika Galicji (funkcję tę pełnił trzykrotnie z przerwami do końca życia). Był zwolennikiem zniesienia pańszczyzny przy zapewnieniu skutecznej ochrony ekonomicznej wielkiej własności ziemskiej.

W l. 1859–61 minister spraw wewnętrznych Austrii. Działał na rzecz równouprawnienia języków polskiego i ukraińskiego we wschodniej Galicji oraz zrównania języka polskiego z niemieckim w sądach i urzędach. Ograniczył też liczbę niemieckich urzędników w Galicji.

Latem 1868 zachęcał cesarza do odbudowania Polski. Spotkawszy się z odmową, starał się przekonać Polaków, że konflikt z cesarzem zaszkodzi sprawie polskiej. Dylemat Polaków XIX w.: bić się czy nie bić – rozwiązał, wybierając pracę organiczną. Popierał rozwój szkolnictwa ludowego i kolei żelaznych. Przyczynił się do rozwoju Wyższej Szkoły Rolniczej w Dublanach pod Lwowem (późniejszej Akademii Rolniczej), Akademii Technicznej we Lwowie (późniejszej Politechniki Lwowskiej) i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Jerzy Gacek
Encyklopedia Rzeszowa